

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВСП «ЕКОНОМІКО-ПРАВНИЧИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ЗАПОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор

Олена ГРИБАНОВА

09 2023

ОСНОВИ ТЕОРІЇ МОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
підготовки фахових молодших бакалаврів

галузі знань:

01 – Освіта

06 – Журналістика

07- Управління та адміністрування

08 – Право

12 – Інформаційні технології

23 – Соціальна робота

24 – Сфера обслуговування

спеціальності:

012-дошкільна освіта

013-початкова освіта

017 – фізична культура і спорт

061 – журналістика

071 – облік і оподаткування

072 – фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок

073 – менеджмент

081 – право

121 – інженерія програмного
забезпечення

231 – соціальна робота

231 – соціальна робота

231 – соціальна робота

242 – туризм та рекреація

освітньо-професійної програми:

дошкільна освіта

початкова освіта

фізичне виховання

видавнича справа та редагування

бухгалтерський облік

фінанси і кредит

організація виробництва

правознавство

розробка програмного забезпечення

соціальна робота

соціальна педагогіка

соціальна адвокація

туристичне обслуговування

Укладач: Юрій Костюк

Обговорено та ухвалено на засіданні
циклової комісії філологічних дисциплін,
філологічних дисциплін, видавничої справи та
редагування

Протокол № 1 від «31» серпня 2023

Голова ЦК

Олександр МИКИТІВ

Ухвалено методичною радою коледжу

Протокол № 1 від «07» вересня 2023

Заступник директора з НМР

Альона ХОДАКОВСЬКА

2023 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма здобуття освіти	
Загальна кількість годин - 90	Галузь знань 01 – Освіта 06 – Журналістика 07- Управління та адміністрування 08 – Право 12 – Інформаційні технології 23 – Соціальна робота 24 – Сфера обслуговування	Нормативна	
	Спеціальність 012 – дошкільна освіта 013 - початкова освіта 017 – фізична культура і спорт 061 – журналістика 071 – облік і оподаткування 072 – фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок 073 – менеджмент 081 – право 121 – інженерія програмного забезпечення 231 – соціальна робота 231 – соціальна робота 231 – соціальна робота 242 – туризм та рекреація	Рік підготовки: 3	
		1-й	2 -й
		Лекції	
		4 год.	-
		Практичні, семінарські	
Тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття освіти: аудиторних - 2 години самостійної роботи студента – 2 години	Освітньо-кваліфікаційний рівень: фаховий молодший бакалавр	70 год.	-
		Самостійна робота	
		16 год.	-
		Вид контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання вибіркової дисципліни «Основи теорії мовної комунікації» є:

- розвиток інтересу до державної мови, розуміння її значущості у житті кожного громадянина України;
- формування комунікативної компетентності студентів, що сприяє розвиткові креативних здібностей студентів та спонукає до самореалізації фахівців, активізує пізнавальні інтереси;
- вироблення навичок оптимальної мовної поведінки у професійній сфері: вплив на співрозмовника за допомогою вмілого використання різноманітних мовних засобів, оволодіння культурою монологу, діалогу та полілогу.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Основи теорії мовної комунікації» є:

- сформувати чітке і правильне розуміння ролі державної мови у професійній діяльності;
- забезпечити досконале володіння нормами сучасної української літературної мови та дотримання вимог культури усного й писемного мовлення;
- розвивати творче мислення студентів;
- виховати повагу до української літературної мови, до мовних традицій.

Методи навчання. Поєднання практичних форм навчання з елементами лекційних теоретичних матеріалів, спрямованих на оволодіння майбутніми спеціалістами базових знань з теорії комунікації, набуття комунікативних навичок.

Міждисциплінарні зв'язки. Вивченням курсу зумовлено використання інформації теоретичного та прикладного характеру з фонетики, лексикології, словотвору, морфеміки, морфології, синтаксису сучасної української мови, основ наукових досліджень тощо.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Загальні засади мовної комунікації

Тема 1. «Основи теорії мовної комунікації» як наукова й навчальна дисципліна. Мовна комунікація як об'єкт дослідження.

Предмет, зміст, завдання курсу «Основи теорії мовної комунікації». Методи теорії мовної комунікації. Зв'язок курсу з іншими дисциплінами. Поняття комунікації. Функції спілкування. Спілкування як діяльність. Типи спілкування. Особливості міжособистісного спілкування. Вербальна і невербальна комунікація. Моделі комунікації.

Тема 2. Мовленнєвий акт і комунікативний акт

Передумови виникнення теорії мовної комунікації (теорія мовленнєвих актів Дж. Остіна, Дж. Сьорля, теорія мовленнєвих жанрів М. Бахтіна). Мовленнєвий і комунікативний акт. Поняття рівнів мовленнєвого акту (локуції, ілокуції, перлокуції). Комунікативний акт і його компоненти. Класифікації мовленнєвих актів. Канали комунікації. Комунікативний шум.

Тема 3. Код. Дискурс. Текст

Роль і місце коду у передачі інформації. Кодування й декодування інформації. Види мовленнєвої діяльності. Мова і код. Вербальні й невербальні засоби передачі інформації. Засоби мовного коду в комунікації. Дискурс як процес і найзагальніша категорія в організації мовного коду в спілкуванні. Типи дискурсів. Текст і дискурс. Типологія текстів. Стереотипізація мовленнєвого досвіду. Стереотипи й банальності, їх роль і призначення. Прагматичні кліше. ПК і фрейми. Прямі й непрямі мовленнєві акти.

Тема 4. Міжкультурна комунікація

Вплив національно-культурних чинників на процес спілкування. Аспекти мовного коду в міжкультурній комунікації. Національно-культурна специфіка мовленнєвого етикету. Комунікативні табу. Національно-культурна специфіка максимум спілкування. Невербальні особливості міжкультурної комунікації. Аналіз комунікативних ситуацій.

Тема 5. Комунікативна особистість

Комунікативна особистість і мовна особистість. Характеристики мовної особистості: вербально-семантична, когнітивна, прагматична. Параметри комунікативної особистості: мотиваційний, когнітивний, функціональний.

Комунікативна компетенція. Соціальні, комунікативні ролі; комунікативні позиції. Комунікативні стратегії й тактики. Комунікативні ролі адресанта й адресата. Суть і природа комунікативних невдач (девіацій). Типологія комунікативних невдач.

Тема 6. Категорія контакту

Комунікативний кодекс. Критерії комунікативного кодексу. Принцип кооперації Г. П. Грайса, максимуми принципу кооперації. Принцип увічливості в комунікативному кодексі. Умови успішності мовної комунікації. Конвенції та правила спілкування. Аналіз комунікативних ситуацій. Комплексний комунікативний аналіз і його складники.

Тема 7. Етноспецифіка мовної комунікації

Комунікативна особистість як продукт і носій лінгвокультури. Комунікативна поведінка та її види. Прояви етноспецифіки комунікативної поведінки. Моделі опису комунікативної поведінки.

Змістовий модуль 2. Професійна комунікація

Тема 8. Спілкування як інструмент професійної діяльності.

Спілкування і комунікація. Функції спілкування. Види, типи і форми професійного спілкування. Основні закони спілкування. Стратегії спілкування. Невербальні компоненти спілкування. Гендерні аспекти спілкування. Поняття ділового спілкування.

Тема 9. Культура мови

Мова і культура. Поняття «культури мови». Чинники формування культури мовлення. Професійна мовнокомунікативна компетенція. Мовна норма як лінгвістична категорія. Поняття загальномовної норми української мови. Літературна мова і норма. Порухення правил української літературної вимови. Норми вимови голосних звуків. Норми вимови дзвінких і глухих приголосних звуків. Вимова груп приголосних. Вимова слів іншомовного походження та аббревіатур. Засоби милозвучності української мови. Норми наголошування слів сучасної української літературної мови. Причини порушення смислової точності мовлення.

Тема 10. Риторика та ораторське мистецтво.

Поняття про ораторську (риторичну) компетенцію. Публічний виступ як важливий засіб комунікації. Мистецтво аргументації. Техніка і тактика аргументування. Мовні засоби переконування. Комунікативні вимоги до мовної поведінки під час публічного виступу. Види публічного мовлення. Культура сприймання публічного виступу. Уміння ставити запитання, уміння слухати.

Тема 11. Етикет службового листування.

Класифікація листів. Реквізити листа та їх оформлення. Різні типи листів.

Тема 12. Культура усного фахового спілкування.

Особливості усного спілкування. Способи впливу на людей під час безпосереднього спілкування. Індивідуальні та колективні форми фахового спілкування. Функції та види бесід. Стратегії поведінки під час ділової бесіди. Бесіда з роботодавцем. Етикет телефонної розмови.

Тема 13. Конфлікти в процесі професійного спілкування

Конфлікти в професійній взаємодії. Типології конфліктів та їх психологічне розуміння. 3. Принципи підходу до аналізу конфліктів. 4. Індивідуальні стилі поведінки в конфліктній ситуації. 5. Управління конфліктом. 6. Заходи та прийоми безконфліктного спілкування.

Тема 14. Мистецтво презентації та самопрезентації у професійній діяльності фахівця.

Презентація як різновид публічного мовлення. Типи презентацій. Мовленнєві, стилістичні і комунікативні принципи презентації. Поняття про самопрезентацію. Психологія іміджу. Стратегії впливу. Співбесіда.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тематичних розділів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	усього	у тому числі			
л		п	лаб.	сам.роб.інд.завд.	
1	2	3	4	5	6
Змістовний модуль 1 Загальні засади мовної комунікації					
Тема 1. «Основи теорії мовної комунікації» як наукова й навчальна дисципліна. Мовна комунікація як об'єкт дослідження.	4		2		2
Тема 2. Мовленнєвий акт і комунікативний акт	6		2		4
Тема 3. Код. Дискурс. Текст	6		2		4
Тема 4. Міжкультурна комунікація	6		2		4
Тема 5. Комунікативна особистість	6		2		4
Тема 6. Категорія контакту	8		2		6
Тема 7. Етноспецифіка мовної комунікації	8		2		6
Разом за розділом 1	44		14		30
Змістовий модуль 2. Професійна комунікація					
Тема 8. Спілкування як інструмент професійної діяльності.	6		2		4
Тема 9. Культура мови.	6		2		4
Тема 10. Риторика та ораторське мистецтво.	6		2		4
Тема 11. Етикет службового листування.	6		2		4
Тема 12. Культура усного фахового спілкування.	6		2		4
Тема 13. Конфлікти в процесі професійного спілкування	6		2		4

Тема 14. Мистецтво презентації та самопрезентації у професійній діяльності фахівця.	8		2		6
Разом за розділом 2	44		14		30
Залік	2				
Усього годин	90		28		60

5. Теми практичних занять

№	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. «Основи теорії мовної комунікації» як наукова й навчальна дисципліна. Мовна комунікація як об'єкт дослідження.	2
2.	Тема 2. Мовленнєвий акт і комунікативний акт	2
3.	Тема 3. Код. Дискурс. Текст	2
4.	Тема 4. Міжкультурна комунікація	2
5.	Тема 5. Комунікативна особистість	2
6.	Тема 6. Категорія контакту	2
7.	Тема 7. Етноспецифіка мовної комунікації	2
8.	Тема 8. Спілкування як інструмент професійної діяльності.	2
9.	Тема 9. Культура мови.	2
10.	Тема 10. Риторика та ораторське мистецтво.	2
11.	Тема 11. Етикет службового листування.	2
12.	Тема 12. Культура усного фахового спілкування.	2
13.	Тема 13. Конфлікти в процесі професійного спілкування	2
14.	Тема 14. Мистецтво презентації та самопрезентації у професійній діяльності фахівця.	2

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кіл. год.
1.	Тема 1. «Основи теорії мовної комунікації» як наукова й навчальна дисципліна. Мовна комунікація як об'єкт дослідження.	2
2.	Тема 2. Мовленнєвий акт і комунікативний акт	4
3.	Тема 3. Код. Дискурс. Текст	4
4.	Тема 4. Міжкультурна комунікація	4
5.	Тема 5. Комунікативна особистість	4
6.	Тема 6. Категорія контакту	6
7.	Тема 7. Етноспецифіка мовної комунікації	6
8.	Тема 8. Спілкування як інструмент професійної діяльності.	4
9.	Тема 9. Культура мови.	4
10.	Тема 10. Риторика та ораторське мистецтво.	4
11.	Тема 11. Етикет службового листування.	4
12.	Тема 12. Культура усного фахового спілкування.	4
13.	Тема 13. Конфлікти в процесі професійного спілкування	4
14.	Тема 14. Мистецтво презентації та самопрезентації у професійній діяльності фахівця.	6

7. Тематика індивідуальних робіт

Розробити проекти на нижчеподані теми. Роботу виконати у електронному форматі. Дослідження провести на основі реальних прикладів, дібраних з життя, літератури, творчості.

1. Мова і культура.
2. Мовна освіта. Мовне виховання. Мовленнєва поведінка.
3. Мовна норма як лінгвістична категорія.
4. Поняття «суржик» у лінгвістиці.
5. Чужомовні слова у мовленні педагога.
6. Особливості усного мовлення. Діалогічне та монологічне мовлення.
7. Мовленнєвий етикет.

8. Види мовленнєвого етикету.
9. Логіка як метод переконання аудиторії. Закони логіки.
10. Основні види логічних помилок.
11. Історія публічної мови.
12. Родово-жанрова диференціація сучасної монологічної публічної мови.
13. Підготовка промови.
14. Структура професійної публічної промови.
15. Виголошення публічної промови.
16. Сутність і специфіка діалогічного мовлення.
17. Ділова бесіда як різновид професійної діалогічної мови.
18. Суперечка – основа професійної дискусивно-полемічної мови.

8. Шкала та критерії оцінювання знань студентів

Для визначення ступеня оволодіння навчальним матеріалом з подальшим його оцінюванням застосовуються наступні рівні навчальних досягнень студентів.

Система накопичення балів

Поточний контроль знань		Самостійна робота, інд. завд.	Залік	Сума
Змістовий модуль 1. (30 балів)	Змістовий модуль 2. (30 балів)			
Розділ 1	Розділ 2			
Теми 1-7	Теми 8-14	20 б.	20 б.	100 б.
30 б.	30 б.			

Таблиця відповідності оцінок за різними шкалами оцінювання

Шкала ЄКТС	Диференційована шкала	Недиференційована шкала	Мін. бал- макс. бал
A	Відмінно	Зараховано	90-100
B	Добре		82-89
C			74-81
D	Задовільно		64-73
E			60-63
F _x	Незадовільно	Не зараховано	35-59
F			0-34

Критерій оцінювання підсумкового контролю з дисципліни

«Зараховано» (90-100 балів, А) заслуговує студент, який виявив всебічне і глибоке знання програмового матеріалу, вміння вільно виконувати завдання, передбачені програмою, засвоїв основну і ознайомився з додатковою літературою, розуміє взаємозв'язок головних понять дисципліни та їх значення для майбутньої професії;

«Зараховано» (82-89 балів, В) заслуговує студент, який виявив повне знання програмного матеріалу, успішно виконує передбачені програмою завдання, засвоїв основну літературу рекомендовану програмою, виявив систематичний характер знань з дисциплін і здатний до самостійного доповнення, але під час відповіді допустив деякі неточності;

«Зараховано» (74-81 бал, С) заслуговує студент, що виявив не цілком повне знання програмного матеріалу, не завжди успішно виконує передбачені програмою завдання, частково засвоїв основну літературу, рекомендовану програмою, виявив не систематичний характер знань з дисциплін і не завжди здатний до їх самостійного доповнення і під час відповіді допускає деякі неточності;

«Зараховано» (64-73 бали, D) заслуговує студент, що виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої роботи за професією, вмів виконувати завдання, передбачені програмою, знайомий з основною рекомендованою літературою. Як правило, дана оцінка виставляється студентам, що допустили помилки у відповіді на заліку чи екзамені та при виконанні залікових або екзаменаційних завдань, але які володіють необхідними знаннями для їх усунення за допомогою викладача;

«Зараховано» (60-63 балів, E) заслуговує студент, що виявив часткове знання основного програмового матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої роботи за професією, не завжди вмів виконувати завдання, передбачені програмою, знайомий лише частково з основною рекомендованою літературою. Як правило, ця оцінка виставляється студентам, що допустили грубі помилки у відповіді на заліку чи екзамені та при виконанні залікових або екзаменаційних завдань, але які частково володіють необхідними знаннями для їх усунення за допомогою викладача.

«Не зараховано» (35-59 балів, Fx) виставляється студенту, який виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

«Не зараховано» (0-34 балів, F) виставляється студенту коли протягом семестру він допустив грубі помилки у виконанні передбачених програмою завдань. Такий студент зобов'язаний повторно вивчати дисциплін

Рекомендовані джерела літератури

Основна література

1. Биби́к С. П. Усна літературна мова в українській культурі повсякдення. Ніжин «Видавництво «Аспект- Поліграф», 2013. 589 с.
2. Вегеш А. І. Українська мова (за професійним спрямуванням). Законодавчі та нормативно- стильові основи професійного спілкування. Методичні розробки до практичних занять для студентів І курсу гуманітарного напрямку. Ужгород: Вид-во «ПП Бреза», 2013. 35 с.
3. Вегеш А. І. Українська мова (за професійним спрямуванням). Професійна комунікація. Методичні розробки до практичних занять для студентів ІІ курсу гуманітарного напрямку. Ужгород: Вид-во «ПП Бреза», 2014. 44 с.
4. Вегеш А. І. Українська мова (за професійним спрямуванням). Наукова комунікація як складова фахової діяльності. Методичні розробки до практичних занять для студентів ІІ курсу гуманітарного напрямку. Ужгород: Вид-во «ПП Бреза», 2014. 35 с.
5. Ділова українська мова: практикум для студентів І курсу заочної форми навчання нефілологічних спеціальностей. Уклад. В.Ф.Баньої, О.В. Харківська. Ужгород: ФОП Сабов А.М., 2018. 64 с.
6. Зайцева І.В., Калита О.П., Скуратівська Г.В., Павлова А.К. Практикум з української мови за професійним спрямуванням для юристів. Київ: ЦУЛ, 2020. 396 с.
7. Козаченко Г.В. Українська мова за професійним спрямуванням: підручник. 2-е вид., випр. Київ: ВСВ «Медицина», 2017. 336 с.
8. Шевчук С. В., Клименко І. В. Українська мова за професійним спрямуванням: Підручник. 2-ге вид., виправ. і доповн. Київ: Алерта, 2014. - 696 с.

Допоміжна література

1. Городенська К.Г. Українське слово у вимірах сьогодення. Київ: КММ, 2014. 124 с.
2. Коваль Л. Семантико-синтаксична основа головного компонента односкладних речень в українській мові. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. 316 с.
3. Літературна норма і мовна практика / За ред. С. Я. Єрмоленко. Ніжин, 2013. 320 с.
4. Пономарів О. Д. Українське слово для всіх і для кожного. Київ: Либідь, 2012. 360 с.
5. Українська лексикографія в загальнослов'янському контексті: теорія, практика, типологія / Відпов. ред. к. філол. н. І. С. Гнатюк. Київ. 2011. 560 с.

6. Українська мова за професійним спрямуванням. Навчальний посібник для підготовки до іспитів / уклад. І. Тетарчук, Т. Дяків. Київ, 2020. -186 с.
7. Фащенко М. М. Сучасна українська мова. Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Практикум. Київ, 2010. 176 с.
8. Фурса В. М. Новітні тенденції родового розмежування іншомовних невідмінюваних іменників. *Дивослово*. 2014. № 9. С. 41–43.
9. Христіанінова Р. О. Складнопідрядні речення в сучасній українській літературній мові. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2012. 368 с.
10. Шевчук С. В., Виноградова Ю., Глущик С. , Дяк О. , Лобода Т. Український правопис: нова редакція. Київ, 2020. 118 с.
11. Шевчук С. В. Українська мова для державних службовців: курс для підготовки до атестації. Київ: Алерта, 2022. -528 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

Дисципліна в СЕЗН MOODLE

<https://epkmoodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=992>

1. Академічний тлумачний словник сучасної української мови. URL: <http://sum.in.ua/>
2. Журнал «КРИТИКА» (інформація про новий український правопис, термінологічні та інші проблеми сучасної української мови.
URL: <https://www.krytyka.com/en>
3. Онлайн Youtube канал Олександра Авраменка
URL: <https://www.youtube.com/@user-vq6zi3fr6m>
4. «Словники України»: словозміна, синонімія, фразеологія.
URL: <https://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>
5. Сучасна українська мова: електронний підручник.
URL: <http://www.mova.info/Pidruchn.aspx>